

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

| 18ου και 19ου αιώνα |

Θεοχάρης Τσάμπουρας

ttsampouras@uowm.gr

Ώρες Συνεργασίας:

ΔΕΥΤΕΡΑ: 15:00-18:00 και κατόπιν
συνεννόησης μέσω skype

διαδραστική ομάδα
μαθήματος στο **facebook**

Αναζήτησή
στην κατηγορία
ομάδες στο
Facebook ως
Ε.028 ή
εναλλακτικά
σκανάρετε τον
σύνδεσμο:

διαδραστική παρακαταθήκη
συνοδευτικού υλικού στο
tumblr

Αναζήτησή
στην
πλατφόρμα του
tumblr ως
uowm028 ή
εναλλακτικά
σκανάρετε τον
σύνδεσμο:

σύντομη περιγραφή μαθήματος

Το συγκεκριμένο μάθημα αποτελεί μια εισαγωγή στην τέχνη του 18ου και 19ου αιώνα στον ελλαδικό χώρο. Στόχος του μαθήματος είναι να προσφέρει στον φοιτητή/φοιτήτρια μια πρώτη γνώση της πορείας και των έργων των μεγάλων ζωγράφων της ύστερης μεταβυζαντινής περιόδου, αλλά και των σημαντικών καλλιτεχνικών προσωπικοτήτων του 19ου αιώνα στο πλαίσιο του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Το συγκεκριμένο μάθημα στοχεύει στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων που θα επιτρέψει στους φοιτητές να ανασυνθέσουν μέσα από διεπιστημονικές μεθόδους το πολιτισμικό και καλλιτεχνικό περιβάλλον των Ελλήνων κατά τη διάρκεια του 18ου και 19ου αιώνα.

εξεταστέα ύλη μαθήματος

Παπανικολάου, Μιλτιάδης Μ.
2005. *Η ελληνική τέχνη του 18ου
και 19ου αιώνα : Ζωγραφική -
Γλυπτική*. Θεσσαλονίκη : Βάνιας.

εναλλακτικά:

Λυδάκης, Στέλιος. 1975. *Οί
Έλληνες ζωγράφοι*. 3ος τόμος:
Η ιστορία της νεοελληνικής
ζωγραφικής: 16ος-20ος αι.,
11-265. Αθήνα : Μέλισσα.

Η παρουσίαση της ζωγραφικής, της γυπτικής και της χαρακτικής, αλλά και των διακοσμητικών τεχνών και της αρχιτεκτονικής, θα γίνει με τρόπο ώστε να κατανοήσουν οι φοιτητές τις καλλιτεχνικές συνθήκες που επικρατούσαν κατά την **ύστερη περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας**, αλλά και να μπορούν να ανασυνθέσουν τις συνθήκες που επικρατούν στα πολιτισμικά μικροπεριβάλλοντα της Κρήτης, των Επτανήσων του Αγίου Όρους, της ηπειρωτικής Ελλάδας και των Βαλκανίων. Πρωτίστως θα μας απασχολήσει η καλλιτεχνική πορεία του **νέου ελληνικού κράτους**, οι προϋποθέσεις για την καλλιτεχνική δημιουργία που αυτό το πολιτικό γεγονός δημιουργεί και θα αναλυθούν τα έργα τέχνης που δημιουργούνται μέσα και έξω από αυτό, προκειμένου οι φοιτητές να εννεμήσουν τα γενεσιουργά αίτια της καλλιτεχνικής αλλαγής μέσα από τα πολιτικά, θρησκευτικά, φιλοσοφικά και οικονομικά συμφραζόμενα της εποχής και εν τέλει να κατανοήσουν τις βασικές παραμέτρους και της προτεραιότητες του ερευνητικού περιού στην ιστορία της νεοελληνικής τέχνης.

Ο συγκεκριμένος κύκλος μαθημάτων θα οργανωθεί γύρω από δύο βασικούς πόλους: πρώτον την απόκτηση **θεωρητικής γνώσης** περί των ιστορικών, γεωπολιτικών, εκκλησιαστικών, οικονομικών, κοινωνικών και καλλιτεχνικών εξελίξεων κατά το 18ο και 19ο αιώνα, και δεύτερον της **πρακτικής εξάσκησης** των θεωρητικών γνώσεων στη διαδικασία της οπτικής σκέψης. Για το λόγο αυτό ένα μεγάλο μέρος του μαθήματος θα στηριχθεί στην έκθεση των φοιτητών σε οπτικά ερεθίσματα μέσω των παρουσιάσεων διαφανειών αλλά και μέσω του διαδικτύου προκειμένου οι φοιτητές να είναι σε θέση να εντάξουν τις καλλιτεχνικές εξελίξεις της μεταβυζαντινής, επανησιακής και νεοελληνικής ζωγραφικής μέσα στο ομόχρονο της κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο.

Συγκεκριμένα, μέσα από κάθε διάλεξη θα γίνεται παράλληλη χρήση του υποστηρικτικού και εποπτικού υλικού αντλημένου από την ζωγραφική της συγκεκριμένης περιόδου αλλά και από **παράλληλα συγκριτικά παραδείγματα** αντλημένα τόσο από προγενέστερες καλλιτεχνικές περιόδους (λ.χ. από την τέχνη του Βυζαντίου, της Αναγέννησης, του Μανιερισμού και του

Μπαρόκ, των ρωσικών και ουκρανικών εικόνων, των Οθωμανικών διακοσμητικών μοτίβων), αλλά και σύγχρονα με το μελετώμενο υλικό παραδείγματα από την τέχνη της Ευρώπης, των Βαλκανίων και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Το εποπτικό αυτό υλικό το οποίο θα οργανώνεται σε **παράλληλους συνοδευτικούς λογαριασμούς κοινωνικής δικτύωσης (facebook και tumblr)**, οι οποίοι θα λειτουργούν σαν οπτική παρακαταθήκη του κάθε μαθήματος. Οι λογαριασμοί αυτοί δεν θα είναι στατικοί, αλλά δυναμικοί, καθώς ο ίδιος ο φοιτητής θα μπορεί να προσθέτει και να οργανώνει με τον τρόπο που ο ίδιος βρίσκει πρόσφορο το σώμα του συνοδευτικού οπτικού υλικού. Παράλληλα φιλοδοξία του διδάσκοντα είναι να έρθουν οι φοιτητές σε επαφή με τις νέες τεχνολογίες και τη διαχείριση των πολιτισμικών πόρων μέσα από αυτές και για το λόγο αυτό κάθε διάλεξη θα καταλήγει σε μια συγκεκριμένη δέσμη

προτεινόμενων συνδέσμων και δραστηριοτήτων (η οποία αναλύεται διεξοδικά στο εβδομαδιαίο σχεδιάγραμμα) για άντληση περαιτέρω οπτικών πληροφοριών μέσα από την βιβλιογραφική και την επιτόπια έρευνα αλλά και από το διαδίκτυο.

Οι **δεξιότητες** που φιλοδοξεί ο διδάσκων να αποκομίσουν οι φοιτητές από το συγκεκριμένο μάθημα είναι οι ακόλουθες:

- Ικανότητα προσπέλασης μιας **βασικής βιβλιογραφίας** πάνω στα θέματα της ζωγραφικής του ίδιου και 19ου αιώνα και αξιολόγηση της κύριας και της **δευτερεύουσας βιβλιογραφίας**, όπως επίσης και της στοχευμένης αναζήτησης ιστορικών πηγών που αφορούν την συγκεκριμένη αυτή καλλιτεχνική έκφραση.
- Ικανότητα κατανόησης της κοινωνικής σημασίας της μεταβυζαντινής, λαϊκής και νεοελληνικής τέχνης και ικανότητα ένταξης της καλλιτεχνικής δημιουργίας στο **γενικότερο πολιτισμικό πλαίσιο** μαζί με άλλα κοινωνικά, πολιτικά, ιστορικά και οικονομικά φαινόμενα, λ.χ. την εξέλιξη των καλλιτεχνικών θεσμών και της πατρωνίας, τις επιστημονικές προόδους που κατέστησαν δυνατή την καλλιτεχνική εξέλιξη, την διερεύνηση της κοινωνικής θέσης του Έλληνα καλλιτέχνη. Παράλληλα επιχειρείται μια συγκριτική παρουσίαση όχι μόνο των καλλιτεχνών αλλά και των καλλιτεχνικών εξελίξεων της κάθε περιοχής, προκειμένου να γίνει κατανοητή η καλλιτεχνική δημιουργία όχι μόνο μέσα από τη διάνοια του κάθε καλλιτέχνη, αλλά και μέσα από τον ομόχρονο ορίζοντα παραγωγής και υποδοχής των έργων τους.
- Ικανότητα **χρήσης ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων**, ψηφιοθηκών και αρχείων ανοιχτής πρόσβασης προκειμένου να συγκεντρωθεί εποπτικό υλικό ικανό για την εμπέδωση των γνώσεων του κάθε μαθήματος. Έμφαση θα δοθεί στην χρήση των κοινωνικών δικτύων και πως αυτά θα

μπορέσουν να βοηθήσουν τους φοιτητές να εντάξουν την ιστορία των φορητών εικόνων της μεταβυζαντινής τέχνης στην καθημερινή πράξη.

- Ικανότητα αναγνώρισης των **σημαντικότερων ζωγράφων, έργων, κινήματων και τεχνοτροπιών** της ζωγραφικής του 18ου και 19ου αιώνα, αλλά και της χρήσης των κατάλληλων όρων για την περιγραφή τους.

Το συγκεκριμένο μάθημα φιλοδοξεί να εισαγάγει τους φοιτητές σε σύγχρονες **διδασκτικές τεχνικές**, ώστε να ανταποκριθούν επαρκώς στις προκλήσεις του σύγχρονου μαθησιακού περιβάλλοντος στην εποχή της πληροφορίας. Συγκεκριμένα ο φοιτητής θα ασκηθεί στην συνθετική και παραγωγική αναζήτηση σε περιβάλλοντα ψηφιακών αποθετηρίων πανεπιστημίων, δημόσιων και δημοτικών βιβλιοθηκών, επιστημονικών και εκπαιδευτικών φορέων και σε συλλογές περιοδικών και ειδικών αποθετηρίων φορέων έρευνας. Πρωτεύοντα ρόλο θα παίξει στη διδασκαλία του μαθήματος η χρήση σύγχρονων πλατφορμών ανοιχτής πρόσβασης, είτε αυτά είναι δημόσιες ιστοσελίδες μουσείων και συλλογών, είτε σώματα συγκεκριμένου οπτικού υλικού που θα δημιουργηθούν και θα αναρτηθούν ως άσκηση εργασίας σε λογαριασμούς κοινωνικής δικτύωσης, ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις μιας σύγχρονης και καινοτόμας διδασκτικής διαδικασίας. Οι διαδραστικές ασκήσεις αλλά και άλλοι παραδοσιακοί τύποι εκπαιδευτικού υλικού (πολυμεσικό υλικό, διαφάνειες, αναρτήσεις στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του μαθήματος [e-learning]) θα ενταχθούν στην διδασκτική διαδικασία προς επίρρωση των στόχων της διδασκαλίας.

Η **αξιολόγηση** των φοιτητών θα γίνει με γραπτή εξέταση με ερωτήσεις σύντομης και εκτεταμένης απάντησης (Συμπερασματική αξιολόγηση), ενώ **προαιρετικά** οι φοιτητές θα μπορούν να αναλάβουν **προσωπικές εργασίες**, οι οποίες στόχο θα έχουν να συνδέσουν τον φοιτητή με το μελετώμενο υλικό (π.χ. γραπτή εργασία 10-15 σελίδων πάνω σε ένα συγκεκριμένο ζωγράφο και ανάλυση του έργου του) τις σύγχρονες τεχνολογίες με την οπτική πληροφορία, που θα έχουν αντλήσει από τις διαλέξεις του μαθήματος (π.χ. δημιουργία ή επέκταση ελληνικών σελίδων στις Βικιπαίδειες πάνω σε όρους, μνημεία, έργα η καλλιτέχνες που παρουσιάστηκαν στο μάθημα).

Το συγκεκριμένο υποχρεωτικό μάθημα θα περιλαμβάνει 39 ώρες διδασκαλίας με θεωρητικές διαλέξεις του διδάσκοντα, με **υποχρεωτικές παρακολουθήσεις** από τους φοιτητές, από τις οποίες

ένα τμήμα, π.χ. το τελευταίο ημίωρο κάθε διάλεξης, θα αφιερωθεί στη λεγόμενη ζώνη καινοτομίας, όπου θα παρουσιάζονται καινοτόμες προτάσεις σύζευξης της ιστορίας της τέχνης του 18ου και 19ου αιώνα με κοιτίδες οπτικής πληροφορίας του διαδικτύου.

Συγκεκριμένα ο συνοπτικός **χρονικός προγραμματισμός του μαθήματος** σε επίπεδο εβδομάδας έχει ως εξής:

1ο μάθημα [1.10.2018] :	Προσανατολισμοί
2ο μάθημα [8.10.2018]:	Η Μεταβυζαντινή Τέχνη
3ο μάθημα [15.10.2018]:	“Παραδοσιακή” Αρχιτεκτονική και “Λαϊκή” Τέχνη
4ο μάθημα [22.10.2018]:	Η Επτανησιακή Σχολή
5ο μάθημα [29.10.2018]:	Οι Ξένοι και η Ελλάδα
6ο μάθημα [5.11.2018]:	Η Ελληνική Επανάσταση και η Τέχνη
7ο μάθημα [12.11.2018]:	Ο Νεοκλασικισμός στην Ελλάδα
8ο μάθημα [19.11.2018]:	Η Νέα Ελληνική Κοινωνία και τα Πορτρέτα της
9ο μάθημα [26.11.2018]:	Περί της Σχολής του Μονάχου
10ο μάθημα [3.12.2018]:	Από την Ηθογραφική Ζωγραφική στον Οριενταλισμό
11ο μάθημα [10.12.2018]:	Οι νέοι ζωγραφικοί τρόποι (Συμβολισμός και Ιμπρεσιονισμός)
12ο μάθημα [17.12.2018]:	Η νεοελληνική γλυπτική
13ο μάθημα [14.1.2019]:	Από τις χάρτινες εικόνες στη νεοελληνική χαρακτηριστική

